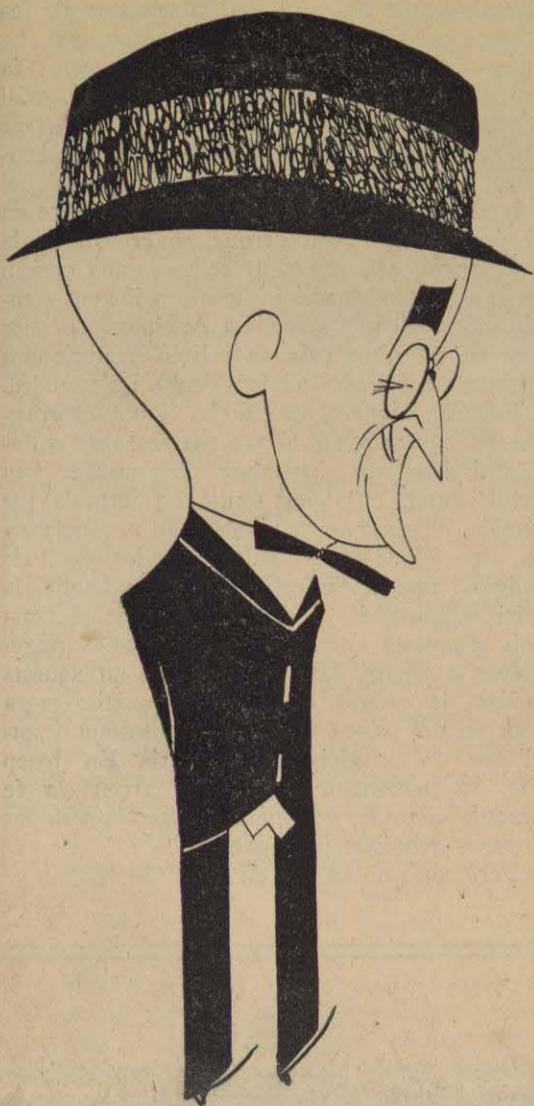

DAVANT LA MORT

per Humbert Torres

vat, honest, sensible, amant dels seus, però donat a un sistema filosòfic que, bé que desolant, té per cert. I digues, lector, mirada d'aquesta manera la vida, val la pena d'èsser viscuda? Venir a aquest món sense haver-ho desitjat, contraure-hi amors i afectes imposats per la natura, ésser per ells feliç, i després, al bell mig d'una felicitat legítima, veure't brutalment atenallat pel destí implacable que malferit et llença a l'inconegut, al no-res probablement, no és això el comble de l'absurditat de la vida, entesa d'aquesta manera?

Probablement tens, entre les teves amistats, un capellà. Aquest home, en el millor cas, no és un savi, però és sincer. Acompleix la seva tasca de consolar-te, no pas com un funcionari que executa maquinalment la seva feina, i et parla amb una certa unció, i veus que pren una part en el teu dolor. Les idees que t'exposa, no t'impresionen. La noció que et dona de la vida futura, la trobes en absolut desacord amb una estricta concepció de la moral, de la justícia i de la providència. Amb tot, aquest sacerdot, entre les mil rareses i contradiccions del seu dogma, et dona una substància religiosa i moral, que t'el fa una mica més simpàtic que l'escèptic culte. Almenys, obre davant teu, a la teva imaginació perduda, la perspectiva d'un món on t'espera la joia de retrobar els teus cars desapareguts. El que et diu, és una barreja probable d'errors i de veritats; prefereixes, però, aquesta amalgama estranya a un nihilisme desesperant.

Com t'agradaria de sentir, en aquells moments, algú que et parlés un altre llenguatge! Algú que et parlés de la immortalitat humana, basant-la, no pas en la fràgil arena de les puerils concepcions d'una fe dogmàtica, ans en la ciència més severa i en l'experimentació més exigent! Algú que et digués que l'ésser estimat que acabes de perdre és viu, més viu que tu mateix, perquè té una vida distinta, més intensa i superior a la teva, puix les facultats espirituals latents que en la terra tenia, limitades per les condicions de l'organisme, han recobrat amb esclat la seva independència. Es mou en un món veí, pròxim, confós amb el teu, estimant-te igualment, començada una altra etapa, afranquit dels dolors que resulten de la fragilitat del nostre organisme i de les terribles condicions de la lluita per l'existència. No el veus, però el tens al teu costat, i és capaç, en certes condicions, de donar-te mostra de la seva presència. Ja no li pesa l'organisme, i es pot desplaçar, amb la velocitat del pensament, cap a nous horitzons que nosaltres no podem imaginar tan sols. La tomba no és més que un asil pasatger, com un llit de repòs a la fi de cada jornada. Pensa-hi, però no el ploris massa. Li és grat, molt grat, que no l'oblidis; però no et desesperis, perquè l'affligiries. Ha d'acomodar-se a les condicions de la nova vida, ha de treballar, ha de sintetitzar les experiències recollides en la seva darrera etapa terrenal, ha de seguir, indefectiblement, el seu camí, i quan tu et moris, probablement et vindrà a rebre al dintel·l de la zona fronterera per a prosseguir, junt, la ruta inacabable, i cada dia millor. La mort anul·la la vida corpòrea i sensitiva, però no la vida conscient. La nostra mentalitat és cerebral, i com que la identifiquem amb la consciència que ens ve dels sentits, no reix a concebre una vida pòstuma despullada dels òrgans dels sentits. Però existeix, no en dubtis. Un pressentiment íntim t'ho diu a totes hores; la ciència, però, n'acumula cada dia tals proves, que va assolint el caràcter d'una veritat demostrable experimentalment. L'invisible es va fent visible; ponderable l'imponderable; la mort, per moments, es va transfigurant en un procés vital superior, en una fisiologia transcendental, i no passaran molts anys sense que la ciència mateixa proclami, des de la seva càtedra, la mort de la ort. "Mors janua vitae..."

Aquest llenguatge, lector, si el sentissis en els moments en què la mort truca a casa teva, quina llum projectaria en les denses tenebres del teu dolor! Quin canvi benfac-

tor en el teu cor! Quin nou sentit prendrien la vida i la mort als teus ulls! I en el teu rostre, ple de gravetat per l'hora que passes, veuries com s'hi va dibuixant una serenitat que no et podria donar més que una concepció com aquesta. Llavors la mort, lluny d'aterrir-te, promuria en tu una indefinible curiositat i la miraries amb una calma i una singular tranquil·litat que no podies sospitar. I quan la corrua dels amics s'emportesin el cadàver de l'ésser volgut camí del cementiri, ploraries perquè és hu-

mà de fer-ho davant una separació material probablement llarga, però et consolaries fàcilment pensant que ço que torna a la terra no és més que la despulla d'allò que tant estimes. I si haguessis de portar fins a la darrera conseqüència el que es desprèn d'aquesta manera de pensar, hauries de somriure, si l'egoisme t'ho permetés, puix que no és més que amb joia que cal saldar la deslliurança d'un presoner.

No t'ho sembla?

De la pau, de la història i d'altres coses

per Carles Soldevila

Els diaris feixistes d'Itàlia d'una manera cínica i els diaris conservadors dels altres països d'una manera més o menys eufemística, proclamen a cor la inutilitat de totes les conferències de desarmament que es celebren o es puguin celebrar a Europa i a Amèrica. Qualsevol que sia el to d'aquests pessimistes, costa poc de descobrir quin és el sentiment essencial que els inspira. Tots experimenten una mena de satànica joia davant l'espectacle dels fracassos dels intents diplomàtics adreçats a consolidar la pau, i damunt les febleses i atzagaiades de la Societat de les Nacions, trista coloma evadida de l'arca aliada, després del diluvi 1914-1918.

¿Són una colla d'"amateurs" de la truculència que es congratulen de veure com s'allunya la supressió de llur espectacle favorit? ¿Són una colla de fabricants d'armes i municions, de gran sorges inflats d'ambició, de kaiserets amb deliri de grandees que es feliciten de veure desembarassades llurs perspectives?

Segurament aquests bel·licistes empedreïts són tot això i algunes coses més. El que entristeix no és que ells siguin el que són, sinó que amb llurs enormes maquinàries pedagògic-burocràtic-periodístiques facin seguir milers i milions d'individus nadiuament poc inclinats a l'homicidi.

Els mateixos han creat la mentalitat que fa fracassar els esforços pacífics i, en acabat, com si es tractés d'un afer que no té res a veure amb ells, troben agradable d'exclamar:

"Oh, quines ganes de perdre temps! El desarmament és un somni irrealitzable; la pau perpètua una follia ridícula!"

Juguen fi, aquests senyors! Llàstima que llur joc tingui conseqüències tan terriblement doloroses; si no, ens divertiria i ens ompliria d'admiració.

La primera prova de bona fe que podrien donar els centenars de ministres i de sobirans que diuen estimar la pau com un do celeste, fóra cuitar a reformar l'ensenyament de la història. Ens diuen que la història és una ciència. Potser sí! Però en els manuals escolars no resulta sinó un tòxic destinat a excitar la vanitat col·lectiva i a falsificar la taula dels valors humans. El pobre noi que surt de les aules després d'aquest "bourrage de crane", imagina amb facilitat que els homes no tenen cap glòria millor a conquerir que la glòria guerrera.

En molts manuals fins la grandària de la lletra conspira a donar aquesta sensació. Tot el que són fetes bel·licoses i parteratges principescos, apareix imprès amb lletra gran, mentre que les descobertes de la ciència, els esdeveniments de les arts i de les lletres, les gestes de la caritat i els progressos de la moral, solen aparèixer en lletra petita.

He llegit que a Ginebra s'ha creat o s'intenta de crear una oficina destinada a revisar textos històrics. Ah, si la deixessin fer que en tindria de feina! Donar atribucions a una oficina d'aquesta mena, constituir-la amb totes les garanties d'independència, comprometre's a acceptar plenament les seves reformes... això sí que fóra una penyora transcendental de bona fe pacífica!

Perquè avui dia el fet és que un manual escolar francès i un manual escolar alemany — i no en cito d'altres — expliquen sovint un episodi històric d'una manera tan

diversa que costa d'esbrinar que realment es refereixen al mateix episodi. Aleshores, un dels dos ment... si no és que menten tots dos!

—Oh! — em direu — les dades històriques són sovint escasses i fins contradictòries. L'historiador ha d'interpretar-les, ha de completar-les amb hipòtesis versemblants. Llavors és possible que un mateix fet, vist des de dos països diferents, produeixi dues apreciacions diverses, sense que aquesta diversitat argüeixi mala fe.

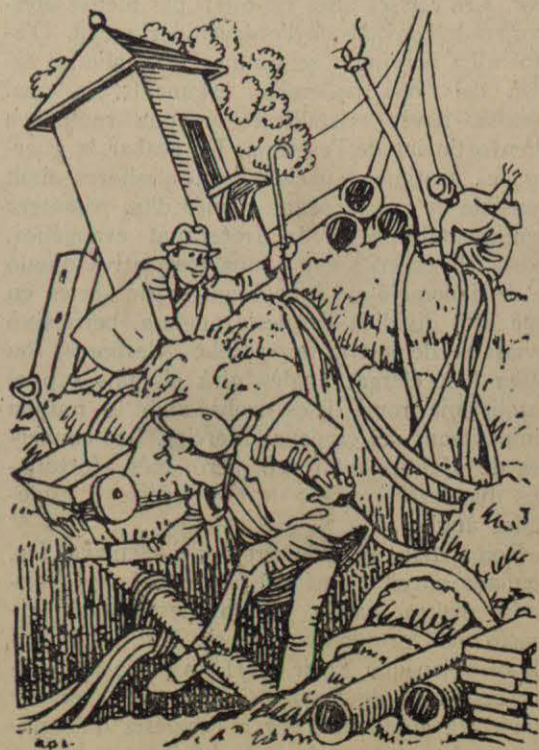
Bé. No cal que ens embranquem a esbrinar si la mala fe és indispensable per fer cantar a la història la melodia desitjada. Ens basta d'afirmar que la bona fe absoluta, comanaria almenys l'anotació, al peu del fet nu i pelat, de les dues apreciacions, dels dos judicis; la cara i la creu. Això sol, tot esperant l'hora de la síntesi feta per l'esperit universal, ja fóra un avenç formidable.

També fóra molt que a les escoles hom descrivís la guerra tal com és. Ja veieu; no és demanar gaire. Al costat de les descripcions heroiques, en vers, en prosa o en pintura d'Horaci Vernet, una exacta — sols dic: exacta! — evocació de les trinxeres amb llur llot infecte, dels hospitals de sang amb llurs mil espectacles d'horror, dels acampaments amb llur misèria moral i física, del país trasbalsat, de les llars desfetes o envilides... Només això. Només això dit clarament, prosaicament, sense poesia.

No pot ésser? Per què no?

Ja sé, ja. Aquestes descripcions, els bel·licistes diuen que són esclais del derrotisme. Per aquesta magnífica gent tot allò que no sigui presentar les coses pel cantó brillant, és un acte de derrotisme.

Per a ells derrotisme és, simplement, tota temptativa de jugar net.

—Alça, Llimpia: que ara amb aquest fan-gueig i polsaguera deveu fer la primera peseta....

—No ho cregueu: no hi ha pas lloc per a llimpiar.